

Με αφετηρία διεθνή έρευνα

Κλιματική αλλαγή, ενέργεια και ανάπτυξη: μία τριπλή και δύσκολη σχέση

Της κ. Αντιγόνης ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ

Καθηγήτριας Οικονομικών

του Τ.Ο.Π.Α. του Παντείου Πανεπιστημίου Κ.Π.Ε.

Η Κάπα-Research πραγματοποίησε μια πολύ σημαντική και πρωτοποριακή έρευνα γνώμης σε 4 γεωγραφικές περιοχές του κόσμου: στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στη Βόρεια Αμερική (ΗΠΑ και Καναδάς), στη Ρωσία και στην Κίνα. Τα ευρήματα είναι πλούσια και χρήσιμα, αλλά ο περιορισμένος χώρος υπαγορεύει μια επιλεκτική ανάγνωση. Θα επιχειρήσω, λοιπόν, να αναδείξω ορισμένες πλευρές της έρευνας γνώμης που νομίζω πως έχουν μεγάλο ενδιαφέρον.

Οι απόψεις της κοινής γνώμης γύρω από τα θέματα του περιβάλλοντος, του κλίματος και της ενέργειας έχουν ξεχωριστή σημασία καθώς η αποτελεσματικότητα κάθε μέτρου πολιτικής (είτε πρόκειται για συμφωνίες διεθνούς εμβέλειας, είτε για εθνικές παρεμβάσεις) εξαρτάται από τη συνδρομή και υποστήριξη του κάθε μεμονωμένου πολίτη. Αντίθετα δηλαδή από ότι συμβαίνει στα περισσότερα θέματα υψηλής πολιτικής, η επιτυχημένη αντιμετώπιση και διαχείριση των προβλημάτων του κλίματος και της ενέργειας προϋποθέτουν την ενεργητική συνεργασία των πολιτών και την αναδιοργάνωση ολόκληρου του τρόπου ζωής τους. Και επειδή ο τρόπος ζωής σε μια περιοχή του κόσμου μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις για το περιβάλλον και τις ευκαιρίες σε κάποια άλλη περιοχή του κόσμου, οι απόψεις της κοινής γνώμης έχουν τεράστια και παγκόσμια σημασία. Άλλωστε, όπως υποστήριξε πρόσφατα και ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Μπαν-Κι Μουν, πολλές από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε σήμερα, από τη φτώχεια μέχρι τις ένοπλες συγκρούσεις συνδέονται με την υπερθέρμανση του πλανήτη. Αν βρούμε λύσεις για το πρόβλημα αυτό, θα πετύχουμε ταυτόχρονα ευεργετικές συνθήκες και σε πολλά άλλα μεγάλα προβλήματα.

Η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων παρουσιάζει ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις 4 γεωγραφικές περιοχές της έρευνας. Ο πίνακας που ακολουθεί ομαδοποιεί τις προτιμήσεις ανά περιοχή στα 3 μεγάλα πεδία: Περιβάλλον (προστασία, μείωση απορριμμάτων, φυσικές καταστροφές), Ενέργεια (εξοικονόμηση ενέργειας, ανανεώσιμες πηγές, πυρηνική ενέργεια) και Κοινωνικο-Οικονομική Ανάπτυξη (φτώχεια, ιατρική περίθαλψη, συντάξεις, εκπαίδευση, ακρίβεια, ανεργία).

Ερώτηση: Ποιος τομέας πρέπει να αντιμετωπιστεί με μεγαλύτερη προτεραιότητα;

	Σύνολο	Βόρεια Αμερική	Ευρώπη	Ρωσία	Κίνα
Περιβάλλον	25,6%	26,2%	300%	32,2%	2,1%
Ενέργεια	24,9%	41,7%	25,2%	29,8%	0,4%
Ανάπτυξη	33,1%	26,2%	30,9%	30,9%	46,8%

Όπως φαίνεται από την κατανομή των απαντήσεων, υπάρχει μια σύγκλιση απόψεων διεθνώς γύρω από τις προτεραιότητες, με εντυπωσιακή εξαίρεση την Κίνα, όπου τα θέματα περιβάλλοντος και ενέργειας σχεδόν απουσιάζουν.

Η ίδια περίπου εικόνα προκύπτει και στην ερώτηση «Αν η προστασία του περιβάλλοντος αντιβαίνει την οικονομική ανάπτυξη, ποιο θα έπρεπε να έχει προτεραιότητα;» Υπέρ του περιβάλλοντος τάσσονται ως εξής:

Φαίνεται δηλαδή πως οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές δεν έχουν ακόμα πειστεί για την πιεστική ανάγκη λήψης μέτρων για το περιβάλλον. Τα υπόλοιπα προβλήματα τους δείχνουν να βαρύνουν περισσότερο στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων πολιτικής.

Ενώ η κοινή γνώμη παντού δείχνει να υποστηρίζει πως είναι αναγκαίο οι κυβερνήσεις να λάβουν μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος (σε ποσοστά που ξεπερνούν το 88% των ερωτώμενων), δεν φαίνεται να γίνεται αντιληπτό πως αν τα μέτρα αυτά είναι αποτελεσματικά τότε θα πρέπει να αλλάξουν βασικά συστατικά της καθημερινότητας (τιμές ενέργειας, κόστος μεταφοράς, τιμές προϊόντων κλπ). Για παράδειγμα, η κοινή γνώμη συμφωνεί με μεγάλη ευκολία σε μέτρα περιορισμού ρύπων από τις βιομηχανίες σε ποσοστά πάνω από 95% (ξεχνώντας πως κάτι τέτοιο θα επηρεάσει τις τιμές όλων των αγαθών ανοδικά), αλλά μόνο ένας στους δύο θα δεχόταν αύξηση φορολογίας στα καύσιμα, και μόνο ένας στους τρεις συμφωνεί με αύξηση φορολογίας στην ενέργεια προκειμένου να εξοικονομείται.

Με λίγα λόγια, υπάρχει μια διάχυτη ανησυχία για το περιβάλλον και αρκετό απόθεμα καλής διάθεσης προκειμένου να ληφθούν μέτρα. Όμως η πιεστικότητα των προβλημάτων δεν έχει γίνει ακόμα αντιληπτή. Οι δύσκολες επιλογές βρίσκονται όλες μπροστά μας. Αρκεί να σκεφτούμε πως αν όλες οι χώρες του κόσμου καταφέρουν (μαγικά, με το πάτημα ενός κουμπιού) να φτάσουν στην κατά κεφαλήν κατανάλωση ενέργειας της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, τότε η εκπομπή ρύπων θα αυξανόταν 11 φορές. Αυτό ισοδυναμεί με αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού από 6 δισεκατομμύρια σε 72 δισεκατομμύρια ανθρώπους (με τα σημερινά επίπεδα ενεργειακής κατανάλωσης)! Ακόμα και οι πλέον αισιόδοξοι θεωρούν πως τα όρια του οικοσυστήματος θα εξαντληθούν με πληθυσμό που ξεπερνάει το όριο των 9 δισεκατομμυρίων. Αυτή τη στιγμή όλος ο κόσμος αγωνιά προκειμένου να συντηρήσει το πλεονέκτημα ενεργειακής κατανάλωσης μόλις ενός δισεκατομμυρίου ανθρώπων. Είναι ηθικά ανεπίτρεπτο, κοινωνικά αβάσταχτο και οικονομικά απερίσκεπτο. Έχουμε ακόμα να σκεφτούμε πολλά. Και δεν είναι εύκολο.

Να δοθεί προτεραιότητα στην προστασία του περιβάλλοντος	
Σύνολο	64,2%
ΗΠΑ/Καναδάς	82,1%
Ευρώπη	98,6%
Ρωσία	56,5%
Κίνα	9,8%